A8 Saamelaistieto yleissivistävässä koulutuksessa ja varhaiskasvatuksessa

Kuinka moni on jo opettanut saamelaiskulttuurista?

Miksi saamelaistietoa?

- Máren-Elle Länsman vinkkaa opettajille oppimateriaaleista saamelaisaiheiden käsittelyyn.
- Tuija Vaarala kertoo kokemuksistaan saamenluokan opettamisesta Oulun Lintulammen koulussa.
- Kuulemme myös uudesta CAP-SHARE projektista.
- Saamen kielten ja saamenkielisen opetuksen kehittämistyöryhmän raportin tavoitteista sekä saamelaisten totuus- ja sovintokomission ehdotuksista.

Mistä löytää saamelaistietoa opetukseen?

Rohkiasti Rauhassa 6.11.2026

Máren-Elle Länsman

Projektikoordinaattori, Oulun yliopisto

Saamelaistieto opetuksessa

- Perusopetuksen opetussuunnitelma (2014) ei velvoita käsittelemään saamelaisia opetuksessa (Miettunen 2021: 15)
- Oppimateriaalien tarjoama tieto saamelaisista pirstaleista ja vähäistä → lisätiedon hankinta jää yksittäisen opettajan vastuulle (Miettunen 2021: 29)

Mistä sitten lisätietoa ja valmiita oppimateriaaleja?

Rohkiasti kertomaan!

Lähteet

Miettunen, T. (2020). Saamelaistietoa vai puuttuvaa tietoa saamelaisista?: Selvitys saamelaistiedosta peruskoulun suomen- ja ruotsinkielisissä oppimateriaaleissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Giitu, takkâ, spä’sseb!

A8 Saamelaistieto yleissivistävässä koulutuksessa ja varhaiskasvatuksessa - Saamenkielen painotettu opetus Lintulammen koulussa

Tuija Vaarala

University of Oulu

CAP-SHARE

Interreg Co-funded by the European Union
Northern Periphery and Arctic

CAP-SHARE

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

HANKKEESTA

- **CAP-SHARE** hanke toteutetaan vuosina 2024–2027 ja sen tavoitteena on kehittää malli osaamisen jakamisesta biodiversiteetin säilyttämiseksi ja ilmastoresilienssin lisäämiseksi.
- Yhteistyö Interreg NPA-alueen yhteisöjen, tutkijoiden ja päättäjien kesken.
- **Painopisteet**
  -> Yhteistyön luominen yhteisöjen, päättäjien ja tutkijoiden välille
  -> Sukupolvien välisen paikallisen ja alkuperäiskansojen tiedon tunnistaminen
  -> **Nuorten osallistaminen** paikkasidonnaisiin toimiin ideoinnista politiikan muotoiluun.
- **Hanketta johtaa** Islannin Luonnonhistoriallinen museo, kumppaneinaan Arctic Frontiers Norjasta sekä Lapin yliopisto Suomesta.
- **Rahoitus**: Interreg ja Lapin liitto

ESIMERKKEJÄ TOIMINNASTA

- Science for Schools
  Saamelaisalueen nuoret tarkastelivat oman ympäristönsä muutoksia tieteen, paikallisen asiantuntemuksen ja alkuperäiskansojen tiedon näkökulmista. Tuotoksena upeita postereita.
  > keskiössä lapsille tärkeät asiat, heidän maailmankuvansa ja havaintonsa ympäristöstään
- Yhteistyössä MountResilience- ja CAP-SHARE-hankkeiden kanssa kaksi enontekiöläistä nuorta toteuttivat posteriesityksen poronhoidon tulevaisuudesta. Esiteltiin Poro- ja kalapäivillä Rovaniemellä 2026.
- Nuorten terveiset ja tulevaisuus -paneelikeskustelu, Poroparlamentti-tapahtumassa Rovaniemellä kesäkuussa 2026.
- Nuorten paneelikeskustelu Nuorten näkökulmia arktisen alueen keikahduspisteisiin Arctic Circle Assembly 2026-konferenssissa 2026.

Lintulammen koulu

SAAMEN RYHMÄ

- 2023-2027 pohjoissaamenkielisen painotetun opetuksen pilotti
- 2-5lk
- Vieressä Mäntylän päiväkoti, jossa saamenkielinen päiväkotiryhmä ja esiopetus.
  > luonnollinen jatkumo
  > kuljetus
- Saamen ryhmässä pohjoissaame, ympäristöoppi, kuvataide, käsityö (kaksikielinen). Kotiluokassa muut oppitunnit.

KOKO KOULU MUKANA

- Näkyvä osa koulun arkea:
  - kotiluokat ja kaksikieliset tunnit, aamurutiini
  > Hyvää huomenta / Buorre iđit / Good morning
  - Kuvataiteen työt saamenkielisin otsikoin koko koulun käyttämissä tiloissa
  - yhteisopettajuus, ulkoluokkailu
  - koulun yhteisen materiaalin kääntäminen saamen kielelle (esim. Käsityöluokan työkalujen nimet)
  - tapahtumat (konsertit, taidenäyttelyt, kieliviikko (tervehdykset koulun oppilaiden kielillä))
  - oppitunnit saamelaisesta kulttuurista ja saamen kielistä kaikille luokka-asteille (valmis materiaali)
  - STEAM-materiaali pohjoissaamenkielellä
  - saamen käsityön opintojakso (tekninen)
- Avoin ilmapiiri ja aito kiinnostus, tuki rehtorilta

Kiitos!
Giitu!

Tuija Vaarala

tuivaara@ulapland.fi

+358 40 4838148

Tavoitteita ja ehdotuksia

Saamen kielten ja saamenkielisen opetuksen kehittämistyöryhmän raportin tavoitteita

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:25

Alkuperäiskansa saamelaiset sisältyy luonnollisena osana Suomen, Pohjoismaiden ja Euroopan historian, maantiedon ja luonnontiedon opetukseen.

Saamelainen kulttuuri, saamelaiset taiteet ja saamen kielet kuuluvat luonnollisena osana suomalaiseen yleissivistykseen.

Saamen kielet ja saamelainen alkuperäiskansa ovat luonnollinen osa koulun yhteiskunnallista ajattelua kehittävää opetusta.

Alkuperäiskansojen ja vähemmistöjen ihmisoikeuksia käsitellään opetuksessa, mikä osaltaan vahvistaa eri puolilla Suomea koulua käyvien saamelaisoppilaiden saamelaisidentiteettiä.

Saamelaistieto huomioidaan kouluopetuksessa ja opettajankoulutuksessa.

"Haluan, että kansani elämä paranee" : Yhteenveto saamelaisten totuus- ja sovintokomission ehdotuksista

Valtioneuvosto 2025-12-04

Jokaiselle maan saamelaislapselle ja -nuorelle tulee taata mahdollisuus saamen kielen oppimiseen. oikeus saamen kielen opetukseen äidinkielen ja toisen kielen oppiaineena esi- ja perusopetuksessa sekä toisen asteen koulutuksessa tulee turvata lainsäädännöllä koko Suomessa. (OKM)

Perusopetuslakia tulee muuttaa siten, että myös kotiseutualueen ulkopuolella toimivien koulutuksen järjestäjien tulee antaa saamen kieltä osaaville oppilaille opetusta saamen kielellä. (OKM)

Perinteisen tiedon siirtymistä sukupolvelta toiselle tulee tukea systemaattisesti kaikessa saamelaiskoulutuksessa. (OKM, OPH, kunnat, saamelaiskäräjät, SoGSAKK)

Saamen kielikylpyopetuksesta tulee kehittää esi- ja perusopetukseen korkeatasoista kaksikielisyyttä kehittävä vaihtoehto. (OKM, OPH)

Saamen kielten etäopetus saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolelle tulee vakinaistaa ja perustaa Saamen e-koulu, joka tarjoaa saamen kielten ja saamenkielistä opetusta esiopetuksesta lukioon. (OKM)

Alkuperäiskansa saamelaisia, saamelaisten historiaa ja nykypäivää koskevaa tietoa tulee sisällyttää laajasti perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmiin sekä luokan- ja aineenopettajien koulutusohjelmiin.

Opettajankoulutusta, opetussuunnitelmia ja oppimateriaaleja varten tulee tuottaa saamelaisia sisältöjä. (LaY, OY, OPH)

Kiitos
Giitu

Vetäjät:
Mervi Heikkinen, Oulun yliopisto,
Tuija Vaarala, Lapin yliopisto,
Máren-Elle Länsman, Oulun yliopisto